МОСЕЙКО А. Г.,
кандидат юридичних наук,
доцент кафедри права
(Вищий навчальний приватний заклад «Дніпровський гуманітарний університет»)

УДК 346.7:368
DOI https://doi.org/10.32842/2078-3736/2022.6.18

ФОРМУВАННЯ РЕГУЛЯТИВНОГО КАПІТАЛУ СТРАХОВИКА ВІДПОВІДНО ДО НОВОГО ЗАКОНУ УКРАЇНИ «ПРО СТРАХУВАННЯ»

У статті проаналізовано порядок формування регулятивного капіталу страховика відповідно до нового Закону України «Про страхування».

Визначені вимоги щодо наявності для певних фінансових установ регулятивного капіталу у державах ЄС, досліджено норми формування необхідного капіталу для страховиків у директивах Європейського Парламенту та Ради. Відзначено важливість наближення законодавства України до законодавства ЄС у сфері фінансових послуг відповідно до підрозділу 6 Угоди про асоціацію.

Розглянуто норми нового Закону України «Про страхування» щодо регулятивного капіталу страховика, у тому числі й запропоновані на стадії законопроєктів. Запропоновано авторське визначення регулятивного капіталу страховика. Проаналізовано склад регулятивного капіталу страховика, а саме капіталів першого, другого та третього рівнів. Ці капітали визначено як примусово обов'язкові, або як мінімальний регулятивний капітал. Висловлено критику щодо повернення законодавця до капіталу третього рівня, оскільки він вже не практикується у законодавстві держав ЄС. Також піддано критиці віднесення до капіталу третього рівня не забезпеченого субординованого боргу.

Вказано, що відповідно до нового Закону України «Про страхування» численні вимоги щодо регулятивного капіталу мають окремо визначатися нормативно-правовими актами НБУ як Регулятора. Проте основні вимоги все ще установлені Положенням, затвердженим розпорядженням Нацкомфінпослуг № 850, яке потребує перегляду. Також висловлено необхідність у зміні положень тих актів, які посилаються на розпорядження Нацкомфінпослуг № 850.

Відзначено, що хоча деякі вимоги щодо формування регулятивного капіталу страховиків вже встановлені НБУ, проте вони були прийняті на виконання норм чинного поки Закону України «Про страхування» від 7 березня 1996 року, тому лише частково стосуються формування регулятивного капіталу страховиків відповідно до нового Закону України «Про страхування», і теж потребують перегляду.

На основі вищевикладеного запропоновано зміни та доповнення у новий Закон України «Про страхування», зокрема, у п. 39-1 ч. 1 ст. 1, ч. 1 ст. 37, ч. 2 ст. 37 та ч. 5 ст. 37. Також обґрунтовано необхідність у прийнятті НБУ низки актів, які стосується формування регулятивного капіталу страховиків.

Ключові слова: *страхування, регулятивний капітал, страховик, субординований борг, Регулятор, платоспроможність.*

Moseiko A. H. The procedure for the formation of regulatory capital of an insurer in accordance with the new Law of Ukraine "On Insurance"

The article analyzes the procedure for the formation of regulatory capital of an insurer in accordance with the new Law of Ukraine "On Insurance".

The requirements for the availability of regulatory capital for certain financial institutions in the EU states are determined, the norms for the formation of the necessary capital for insurers in the directives of the European Parliament and the Council are studied. The importance of bringing Ukrainian legislation closer to EU legislation in the field of financial services in accordance with subsection 6 of the Association Agreement was noted.

The norms of the new Law of Ukraine "On Insurance" regarding the regulatory capital of the insurer, including those proposed at the stage of draft laws, were considered. The author's definition of the insurer's regulatory capital is proposed. The composition of the regulatory capital of the insurer, namely the capitals of the first, second and third levels, is analyzed. These capitals are defined as mandatory or minimum regulatory capital. Criticism has been expressed about the return of the legislator to the capital of the third level, since it is no longer practiced in the legislation of the EU states. The inclusion of unsecured subordinated debt as Tier 3 capital has also been criticized.

It is indicated that, according to the new Law of Ukraine "On Insurance", numerous requirements for regulatory capital should be separately determined by the regulatory legal acts of the NBU as a Regulator. However, the main requirements are still established by the Regulations approved by the National Financial Services Commission No. 850, which require revision. The need was also expressed to change the provisions of those acts that refer to the order of the National Financial Services Commission No. 850.

It is noted that although some requirements regarding the formation of the regulatory capital of insurers have already been established by the NBU, however, they were adopted in pursuance of the norms of the current Law of Ukraine “On Insurance” dated March 7, 1996, therefore, they partially relate to the formation of the regulatory capital of insurers in accordance with the new Law of Ukraine " About insurance", and also need to be revised.

Based on the foregoing, amendments and additions to the new Law of Ukraine "On Insurance" are proposed, in particular, in paragraph 39-1 of part 1 of Art. 1, part 1, art. 37, part 2 of Art. 37 and part 5 of Art. 37. It also substantiates the need for the NBU to adopt a number of acts relating to the formation of the regulatory capital of insurers.

Key words: *insurance, regulatory capital, insurer, subordinated debt, regulator, solvency.*

Постановка проблеми та її актуальність. На сьогодні важливість дослідження формування регулятивного капіталу страховиків в Україні обґрунтовується тим, що страхування продовжує бути із найважливіших елементів економіки, особливо у час повномасштабного вторгнення сил РФ в Україну, введення воєнного стану та інших кризових явищ фінансового сектору. Практика сучасної діяльності страхових компаній та інших суб’єктів страхової сфери свідчить про необхідність фінансового забезпечення діяльності страховиків, з метою виконання ними їх зобов’язань, недопущення неплатоспроможності. Повноцінне фінансове забезпечення діяльності страховиків створювало б відповідні умови для їх адаптації до постійних змін зовнішнього та внутрішнього середовищ, до кон’юнктури страхового ринку, посилювало б стабільність умов страхування, і, тим самим, забезпечувало б конкурентоспроможність страховиків, підвищувало рівень страхових послуг як на українському ринку, так і на ринку держав Європейського Союзу. Регулятивний капітал страховиків якраз і спрямований на підтримання їх платоспроможності, на становлення фінансової стійкості, на забезпечення виконання зобов’язань.

Аналіз останніх досліджень і публікацій. Ті чи ті питання щодо формування регулятивного капіталу страховиків були об'єктом досліджень таких авторів як Д. В. Біла, Н. М. Внукова, І. М. Войцеховська, Г. М. Кулина, М. В. Мних, І. В. Моїсеєнко, І. І. Москаленко, Н. С. Опешко, І. В. Попова, О. В. Слободянюк, Т. Є. Терещенко, В. М. Юхименко та інших.

Разом із тим, не зважаючи на висвітлення цими та іншими дослідниками окремих питань щодо формування регулятивного капіталу страховика, все ще потребують вирішення низка проблемних питань.

Виділення невирішених частин проблеми. Страхове законодавство України до останнього часу не передбачало необхідність обов'язкового формування для страховиків їх регулятивного капіталу. Так, у Законі України «Про страхування» від 7 березня 1996 року, який наразі чинний у редакції від 4 жовтня 2001 року [14], термін «регулятивний капітал» не використовується, хоча вказаний Закон і передбачає певні заходи із забезпечення платоспроможності страховиків (розд. III, ст.ст. 30-36), зокрема, такі як наявність сплаченого статутного фонду, гарантійного депозиту для певних суб'єктів, створення достатніх страхових резервів та фондів страхових гарантій тощо.

Новим Законом України «Про страхування» від 18 листопада 2021 року (його введення в дію відбудеться з 1 січня 2024 року) [13], передбачає доволі значні зміни у вимогах щодо забезпечення платоспроможності страховиків, одним із яких є зобов'язання для страховика мати на постійній основі регулятивний капітал, достатній для підтримання платоспроможності.

Наразі, не зважаючи на науковий та практичний інтерес до формування регулятивного капіталу страховиків, низка теоретичних питань вже є дискусійними ще до їх практичного втілення, тобто, до введення в дію нового Закону України «Про страхування». Так, недостатньо рекомендацій з фінансового забезпечення цього капіталу, оцінки його надійності та ефективності, дискусійними є критерії поділу складових регулятивного капіталу на відповідні рівні, існує необхідність в удосконаленні підходів щодо планування політики з формування регулятивного капіталу тощо.

Формулювання цілей статті. У цій статті на основі аналізу норм нового Закону України «Про страхування» та використовуючи теоретичні напрацювання вчених, здійснено дослідження процесів формування регулятивного капіталу страховиків, та на цій основі надано певні рекомендації з удосконалення страхового законодавства України.

Виклад основного матеріалу дослідження. Вимога щодо наявності для певних фінансових установ регулятивного капіталу відома достатньо давно у банківському праві, у страховому праві, у деяких інших фінансових інститутах.

У державах ЄС, як і в Україні, спочатку вимоги щодо наявності регулятивного капіталу установлені для банків. Зокрема, Базельським комітетом з банківського нагляду були з 1988 року поступово розроблені (як «Базель I») та у 2004 році впроваджені стандарти для вдосконалення регулятивного капіталу, який має відповідати можливостям для покриття основних ризиків у банківській діяльності (як «Базель II»); а після фінансової кризи 2007–2008 років стандарти було замінено документом «Базель III», що поступово впроваджувався у банківську діяльність європейських держав до 2019 року.

У страховій (перестраховій) діяльності формування необхідного капіталу для страховиків передбачено Директивою № 2009/138/ЄС Європейського Парламенту та Ради від 25 листопада 2009 року про початок і ведення діяльності у сфері страхування та перестрахування (Платоспроможність II)» (перероблений варіант) [1], яка також іноді зустрічається в нашій державі під назвою «Щодо заснування та здійснення діяльності зі страхування та перестрахування (Solvency II)».

У секції 5 цього документу (ст. ст. 128-129) визначено вимоги до мінімального необхідного капіталу, який держави-члени мають вимагати від своїх страхових і перестрахових організацій. Зокрема, достатньо чітко прописано принципи та правила розрахунку такого капіталу: простота та зрозумілість методів розрахунку, можливість аудиторських перевірок

та контроль зі сторони наглядових органів, відповідний розмір основних власних фондів (у тому числі й нижній їхній рівень) та інші.

Директива № 2009/138/ЄС важлива не тільки для держави-членів ЄС, але й для України, оскільки її імплементація у законодавство нашої держави передбачена Угодою про асоціацію між Україною, з однієї сторони, та Європейським Союзом, Європейським співтовариством з атомної енергії і їхніми державами-членами, з іншої сторони, підписаною 21 березня та 27 червня 2014 року в Брюсселі [20].

Підрозділ 6 Угоди про асоціацію передбачає наближення законодавства України до законодавства ЄС у сфері фінансових послуг, які включають у себе страхові послуги та послуги, пов'язані із страхуванням. За нормами ст. 133 Угоди про асоціацію її Сторони визнають важливість наближення законодавства України до законодавства ЄС, тому Україна повинна забезпечувати поступове приведення свого страхового законодавства до acquis ЄС. Це наближення розпочалось із дати підписання Угоди про асоціацію та поступово поширюється на усі елементи acquis ЄС, зазначені у Додатку XVII «Нормативно-правове наближення» до Угоди про асоціацію. Пункт «В. Страхування» Доповнення XVII-2 «Правила, що застосовуються до фінансових послуг» передбачає імплементацію норм Директиви № 2009/138/ЄС, а також встановлює графік імплементації: впродовж 4 років із дати набрання чинності Угоди про асоціацію, за виключенням окремих норм (ст.ст. 127 і 17с), строк імплементації яких визначено у 8 років.

Позитивний вплив застосування формування регулятивного капіталу для банків, а також вимоги щодо імплементації Угоди про асоціацію спонукав вітчизняного законодавця запровадити зобов'язання для страховиків мати відповідний регулятивний капітал.

У Пояснювальній записці до законопроєкту, який був зареєстрований за № 5315 від 29 березня 2021 року [16] та у подальшому прийнятий як новий Закон України «Про страхування», було відзначено, що його цілями, поряд з іншими, є оновлення страхових відносин, приведення їх у відповідність до кращих міжнародних практик, забезпечення функціонування ефективного ринку страхових послуг, належного рівня захищеності клієнтів страхового ринку. Для досягнення вказаних цілей визначено вимоги про наявність на постійній основі у страховика регулятивного капіталу, визначення трирівневої структури цього капіталу у залежності від здатності складових капіталу поглинати збитки.

До недоліків нового Закону України «Про страхування» можемо віднести відсутність у ньому (зокрема, у ст. 1, яка надає визначення термінів, що використовуються у Законі) роз'яснення терміну «регулятивний капітал».

Між іншим, вказану прогалину міг заповнити інший законопроєкт «Про страхування», зареєстрований за № 0964 від 29 серпня 2019 року, який у п. 26 ч. 1 ст. 1 надавав визначення регулятивного капіталу наступним чином: це «частина в активах, що залишається після вирахування зобов'язань з урахуванням установлених законодавством вимог до активів та зобов'язань, що беруться до уваги під час проведення розрахунку» [15].

Регулятивний капітал (який також має інші назви – достатній капітал, мінімально необхідний капітал та інші) складає собою суму капіталу, яку повинен мати банк, страховик, інша фінансова установа або відповідно до вимог закону, або відповідно до вимог фінансового регулятора – національного (федерального) банку, страхового комітету, комісії з нагляду за фінансовими послугами чи подібної установи.

За нормами ч. 1 ст. 37 нового Закону України «Про страхування» страховик зобов'язаний на постійній основі мати регулятивний капітал, достатній для підтримання його платоспроможності, та наявність якого контролює в Україні Регулятор – Національний банк України.

Подальший аналіз чч. 2-6 ст. 37 нового Закону України «Про страхування» надає підстави стверджувати, що регулятивний капітал страховика складається із двох частин – обов'язкової (складові регулятивного капіталу першого-третього рівнів) та необов'язкової (факультативної) (елементи власного капіталу та субординований борг). Підставами для такого поділу є імперативна норма законодавця щодо капіталів першого-третього рівнів та («регу-

лятивний капітал страховика складається…») та диспозитивна норма щодо елементів власного капіталу та субординованого боргу («до складу регулятивного капіталу страховика можуть включатися…»). Тому пропонуємо ч. 1 ст. 37 нового Закону України «Про страхування» доповнити реченням наступного змісту: «Регулятивний капітал страховика складається з обов'язкових та необов'язкових елементів».

У ч. 1 ст. 37 нового Закону України «Про страхування» визначено склад регулятивного капіталу страховика, а саме капіталів першого, другого та третього рівнів. Ці капітали можна визначити як примусово обов'язкові, або як мінімальний регулятивний капітал.

Відповідно до чинної редакції ч. 3 ст. 37 нового Закону України «Про страхування» для поділу складових частин регулятивного капіталу на ці три рівні застосовуються два критерії: 1) доступність складових регулятивного капіталу для поглинання збитків страховика із метою забезпечення його безперервної діяльності, а також у випадку припинення його діяльності; 2) субординація, яка передбачає черговість використання складових регулятивного капіталу страховика для поглинання понесених ним збитків.

Відсутність відповідних розмірів капіталів першого-третього рівнів у складі регулятивного капіталу страховика тягне за собою відмову Регулятора у видачі ліцензії заявнику (п. 16 ч. 8 ст. 13 нового Закону України «Про страхування»), а для страховика – застосування заходів раннього втручання (ч. 1 ст. 120), або навіть віднесення страховика до категорії неплатоспроможних (п. 1 ч. 1 ст. 124). Страховик також зобов'язаний відповідно до встановлених Регулятором обсягу, порядку та строків надавати інформацію про витрати страховика за однією його операцією/правочином на суму, яка перевищує 15 відсотків його регулятивного капіталу (п. 7 ч. 2 ст. 35).

Проте, на жаль, ні у самому новому Законі України «Про страхування», ні поки що у іншому законодавстві немає роз'яснень, чим є капітали першого-третього рівнів.

Капіталом першого рівня можна вважати капітал, який звичайно складається із статутного капіталу, резервного капіталу, нерозподілених прибутків та деяких інших фондів фінансової установи. Капіталом другого рівня є додатковий рівень капіталу фінансової установи, який складається з резервів, гібридних та інших інструментів. Капіталом третього рівня є капітал для підтримки ринкових, валютних та інших ризиків у фінансовій діяльності.

Можна припустити, що норми про капітали першого-третього рівнів взяті законодавцем із банківського законодавства, зокрема, з «Базеля ІІІ». Зокрема, істотним нововведенням «Базеля ІІІ» є значне підвищення вимог щодо форми капіталу першого рівня, до якого банкам рекомендовано включати лише акції і нерозподілений прибуток. Капітал другого рівня має бути, відповідно, додатковим. Розмір капіталу першого рівня як основний капітал за вимогами «Базеля ІІІ» має складати 6 відсотків, другого рівня – не більше 2 відсотків, тобто капітал першого рівня як основний капітал повинен втричі перевищувати капітал другого рівня як додатковий. А капітал третього рівня, який був наявний у «Базелі» ІІ, «Базелем ІІІ» скасовується повністю [19, с. 77].

Таким чином, не зрозуміло, чому у страховій діяльності законодавець повернувся до капіталу третього рівня.

Крім того, до капіталу третього рівня включають не забезпечений субординований борг, але у ч. 5 ст. 37 нового Закону України «Про страхування» субординований борг визначений як необов'язкова частина регулятивного капіталу, відповідно, він не може бути включений до обов'язкового капіталу третього рівня.

Тому пропонуємо капітал третього рівня з обов'язкових елементів регулятивного капіталу страховика виключити та ч. 2 ст. 37 нового Закону України «Про страхування» викласти у наступній редакції: «2. До обов'язкових елементів регулятивного капіталу страховика відносяться капітали першого та другого рівнів».

У ч. 5 ст. 37 нового Закону України «Про страхування» передбачено можливість залучення необов'язкових (факультативних) складових регулятивного капіталу страховика – елементів власного капіталу та субординованого боргу. Пропонуємо ч. 5 ст. 37 нового Закону України «Про страхування» викласти у наступній редакції: «5. До необов'язкових елемен-

тів регулятивного капіталу страховика відносяться елементи власного капіталу страховика, субординований борг та інші ресурси страховика».

Існують різноманітні визначення терміну «власний капітал», причому вони різняться не тільки у теоретичних працях, але й у законодавстві. Наприклад, ст. 2 Закону України «Про банки і банківську діяльність» від 7 грудня 2000 року власний капітал визначає як «власні кошти, залишкова вартість активів банку після вирахування всіх його зобов'язань» [2], а ст. 1 Закону України «Про бухгалтерський облік та фінансову звітність в Україні» від 16 липня 1999 року – як «різниця між активами і зобов'язаннями підприємства» [3].

Оскільки у ч. 2 ст. 1 нового Закону України «Про страхування» є уточнення, що термін «власний капітал» вживається в цьому Законі у значенні, наведеному у Законі України «Про бухгалтерський облік та фінансову звітність в Україні», власний капітал страховика можна визначити як різницю між його активами та зобов'язаннями.

Також до необов'язкової частини регулятивного капіталу страховика віднесено субординований борг.

Субординований борг для цілей банківського законодавства визначено як на законодавчому рівні (п. 4 ч. 3 ст. 30 Закону України «Про банки і банківську діяльність»), так і на підзаконному (п. 1.5 гл. 1 розд. II Інструкції про порядок регулювання діяльності банків в Україні, затвердженої постановою Національного банку України від 28 серпня 2001 року № 368 [7]), а саме як звичайні незабезпечені боргові капітальні інструменти, які не можуть бути забрані раніше 5 років, а у разі банкрутства або ліквідації повертаються інвестору після погашення претензій інших кредиторів.

Закон України «Про фінансові послуги та фінансові компанії» від 14 грудня 2021 року (вводиться в дію, як і новий Закон України «Про страхування», з 1 січня 2024 року) у п. 59 ч. 1 ст. 1 термін «субординований борг» вживає як «кошти, залучені у формі позики, яка є незабезпеченою та яка у разі ліквідації позичальника, у тому числі шляхом банкрутства, повертається позикодавцю після виконання позичальником зобов'язань перед всіма іншими кредиторами» [18].

Для цілей страхування, зокрема, для формування регулятивного капіталу страховиків, у п. 72 ч. 1 ст. 1 нового Закону України «Про страхування» субординований борг визначено як позику, фінансові ресурси для якої можуть бути залучені за договором, серед умов якого є норми, що у випадку банкрутства або ліквідації позичальника повернення коштів здійснюється тільки після виконання зобов'язань перед іншими кредиторами.

У ч. 6 ст. ст. 37 нового Закону України «Про страхування» окремо вказано про вимоги для можливості врахування в складі регулятивного капіталу страховика субординованого боргу, зокрема, про відповідність до вимог, установлених актами Регулятора, про врахування у складі регулятивного капіталу лише після одержання дозволу Регулятора.

Варто зазначити, що у нормах нового Закону України «Про страхування» відзначено, що численні вимоги щодо регулятивного капіталу мають окремо визначатися нормативно-правовими актами Національного банку України як Регулятора.

На сьогодні основні вимоги установлені Положенням про обов'язкові критерії і нормативи достатності капіталу та платоспроможності, ліквідності, прибутковості, якості активів та ризиковості операцій страховика, затвердженим розпорядженням Національної комісії, що здійснює державне регулювання у сфері ринків фінансових послуг (Нацкомфінпослуг) від 7 червня 2018 року № 850 [10]. Проте вказане розпорядження Нацкомфінпослуг застаріле та потребує перегляду.

Зокрема, вказана Комісія відповідно до Закону України «Про внесення змін до деяких законодавчих актів України щодо удосконалення функцій із державного регулювання ринків фінансових послуг» від 12 вересня 2019 року [4] (мав назву «Закон про спліт» – від англ. split – розщеплюватися, розколюватися, розкол, розрив) була ліквідована, а її повноваження було розподілено між Національним банком України та Національною комісією з цінних паперів та фондового ринку, причому повноваження щодо регулювання страхової діяльності передані Національному банку України як Уповноваженому органу. На сьогодні відповідно

до п. 4 ч. 1 ст. 28 Закону України «Про фінансові послуги та державне регулювання ринків фінансових послуг» від 12 липня 2001 року до повноважень Національного банку України у сфері державного регулювання ринків небанківських фінансових послуг віднесено встановлення обов'язкових критеріїв та нормативів щодо достатності капіталу, платоспроможності тощо [17].

Відповідно, є необхідність у розробці та затвердженні Національним банком України нового Положення про обов'язкові критерії і нормативи достатності капіталу та платоспроможності, ліквідності, прибутковості, якості активів та ризиковості операцій страховика.

Також є необхідність у зміні положень тих актів, які посилаються на розпорядження Нацкомфінпослуг № 850:

– пп. 27-2, 28-1, 78 Положення про порядок видачі небанківським фінансовим установам, операторам поштового зв'язку ліцензій на здійснення валютних операцій, затвердженого постановою Правління Національного банку України від 9 серпня 2002 року № 297 [11];

– Критеріїв оцінювання ступеня ризику страховика – Додаток 1 до Положення про встановлення критеріїв, за якими оцінюється ступінь ризику від здійснення діяльності учасниками ринку небанківських фінансових послуг, їх суспільну важливість, на підставі яких визначається періодичність проведення планових інспекційних перевірок, та порядок їх застосування, затверджених постановою Правління Національного банку України від 11 грудня 2020 року № 157 [8];

– п. 3 постанови Правління Національного банку України «Про врегулювання діяльності учасників ринку небанківських фінансових послуг, небанківських фінансових груп, учасників платіжного ринку, колекторських компаній та юридичних осіб, які отримали ліцензію на надання банкам послуг з інкасації» від 6 березня 2022 року № 39 [6].

Певні вимоги щодо формування регулятивного капіталу страховиків вже встановлені Національним банком України. Наприклад, вимоги до регулятивного капіталу небанківської фінансової групи визначено у розд. IX Положення про порядок нагляду на консолідованій основі за небанківськими фінансовими групами, затвердженого постановою Правління Національного банку України від 2 грудня 2021 року № 128 [12]. Застосування Національним банком України заходів впливу на ринках небанківських фінансових послуг врегульовано постановою Правління від 1 лютого 2021 року № 12 [9]. У пп. 6 і 7 постанови Правління Національного банку України «Про врегулювання діяльності учасників ринку небанківських фінансових послуг, небанківських фінансових груп, учасників платіжного ринку, колекторських компаній та юридичних осіб, які отримали ліцензію на надання банкам послуг з інкасації» від 6 березня 2022 року № 39 передбачено звільнення від відповідальності певних суб'єктів небанківських фінансових послуг за порушення вимог достатності регулятивного капіталу, якщо ці порушення спричинені, зокрема, негативним впливом військової агресії РФ [5].

Проте ці та інші акти Національного банку України прийняті на виконання норм чинного поки Закону України «Про страхування» від 7 березня 1996 року, тому лише частково стосуються формування регулятивного капіталу страховиків відповідно до нового Закону України «Про страхування».

Висновки. На основі вищевикладеного можемо запропонувати наступні зміни та доповнення у новий Закон України «Про страхування»:

– доповнити ч. 1 ст. 1 цього Закону п. 39-1 у наступній редакції: «39-1) регулятивний капітал – частина капіталу страховика, яка складається з обов'язкових та необов'язкових елементів, та яка повинна бути у страховика на постійній основі для забезпечення його платоспроможності»;

– ч. 1 ст. 37 доповнити реченням наступного змісту: «Регулятивний капітал страховика складається з обов'язкових та необов'язкових елементів»;

– ч. 2 ст. 37 викласти у наступній редакції: «2. До обов'язкових елементів регулятивного капіталу страховика відносяться капітали першого та другого рівнів»;

– ч. 5 ст. 37 викласти у наступній редакції: «5. До необов'язкових елементів регулятивного капіталу страховика відносяться елементи власного капіталу страховика, субординований борг та інші ресурси страховика».

Також є необхідність у прийнятті Національним банком України низки актів, які стосується формування регулятивного капіталу страховиків, а саме:

– положення про обов'язкові критерії і нормативи достатності капіталу та платоспроможності, ліквідності, прибутковості, якості активів та ризиковості операцій страховика;

– порядку визначення розміру регулятивного капіталу страховика як однієї з пруденційних вимог;

– порядку розрахунку капіталів першого та другого рівнів;

– порядку визначення пропорцій складових регулятивного капіталу страховика;

– методики оцінки активів і зобов'язань страховика для цілей розрахунку регулятивного капіталу;

– порядку і умов отримання страховиками дозволів на врахування субординованого боргу у складі регулятивного капіталу;

– вимог щодо укладення договорів про залучення коштів на умовах субординованого боргу (позики) та типових умов таких договорів;

– методики врахування дефіциту регулятивного капіталу страховика.

Подальші системні дослідження у сфері формування регулятивного капіталу страховиків можна зосередити на можливості врахування інших, аніж передбачені у ч. 3 ст. 37 нового Закону України «Про страхування», критеріїв поділу складових регулятивного капіталу на рівні, на методиках розрахунку регулятивного капіталу, на методиках розрахунку його складових та на методиках оцінки активів та зобов'язань страховика.

Список використаних джерел:

1. Директива № 2009/138/ЄС Європейського Парламенту та Ради від 25 листопада 2009 року про початок і ведення діяльності у сфері страхування та перестрахування (Платоспроможність II)» (перероблений варіант). *Офіційний вісник Європейського Союзу*. 17.12.2009. L 335.

2. Про банки і банківську діяльність : Закон України від 7 грудня 2000 року № 2121-III. *Відомості Верховної Ради України*. 2001. № 5-6. Ст. 30.

3. Про бухгалтерський облік та фінансову звітність в Україні : Закон України від 16 липня 1999 року № 996-XIV. *Відомості Верховної Ради України*. 1999. № 40. Ст. 365.

4. Про внесення змін до деяких законодавчих актів України щодо удосконалення функцій із державного регулювання ринків фінансових послуг : Закон України від 12 вересня 2019 року № 79-IX. *Відомості Верховної Ради України*. 2019. № 44. Ст. 277.

5. Про врегулювання діяльності учасників ринку небанківських фінансових послуг, небанківських фінансових груп, учасників платіжного ринку, колекторських компаній та юридичних осіб, які отримали ліцензію на надання банкам послуг з інкасації : Постанова Правління Національного банку України від 6 березня 2022 року № 39. *Офіційний вісник України*. 2022. № 22. Ст. 1161.

6. Про забезпечення здійснення повноважень та виконання функцій з державного регулювання та нагляду у сфері ринків фінансових послуг з питань нагляду за діяльністю учасників ринків фінансових послуг : Постанова Правління Національного банку України від 25 червня 2020 року № 85. *Офіційний вісник України*. 2020. № 60. Ст. 1940.

7. Про затвердження Інструкції про порядок регулювання діяльності банків в Україні : Постанова Національного банку України від 28 серпня 2001 року № 368. *Офіційний вісник України*. 2001. № 40. Ст. 1813.

8. Про затвердження Положення про встановлення критеріїв, за якими оцінюється ступінь ризику від здійснення діяльності учасниками ринку небанківських фінансових послуг, їх суспільну важливість, на підставі яких визначається періодичність проведення планових інспекційних перевірок, та порядок їх застосування : Постанова Правління

Національного банку України від 11 грудня 2020 року № 157. *Офіційний вісник України*. 2021. № 1. Ст. 52.

9. Про затвердження Положення про застосування Національним банком України заходів впливу у сфері державного регулювання діяльності на ринках небанківських фінансових послуг : Постанова Правління Національного банку України від 1 лютого 2021 року № 12. *Офіційний вісник України*. 2021. № 16. Ст. 627.

10. Про затвердження Положення про обов'язкові критерії і нормативи достатності капіталу та платоспроможності, ліквідності, прибутковості, якості активів та ризиковості операцій страховика : Розпорядження Національної комісії, що здійснює державне регулювання у сфері ринків фінансових послуг від 7 червня 2018 року № 850. *Офіційний вісник України*. 2018. № 59. Ст. 2086.

11. Про затвердження Положення про порядок видачі небанківським фінансовим установам, операторам поштового зв'язку ліцензій на здійснення валютних операцій : Постанова Правління Національного банку України від 9 серпня 2002 року № 297. *Офіційний вісник України*. 2002. № 36. Ст. 1711.

12. Про затвердження Положення про порядок нагляду на консолідованій основі за небанківськими фінансовими групами : Постанова Правління Національного банку України від 2 грудня 2021 року № 128. *Офіційний вісник України*. 2021. № 99. Ст. 6525.

13. Про страхування : Закон України від 18 листопада 2021 року № 1909-IX. *Офіційний вісник України*. 2021. № 100. Том 1. Ст. 6545.

14. Про страхування : Закон України від 7 березня 1996 року № 85/96-ВР (в редакції Закону України від 4 жовтня 2001 року № 2745-III). *Відомості Верховної Ради України*. 2002. № 7. Ст. 50.

15. Про страхування : Проєкт Закону України, зареєстрований за № 0964 від 29 серпня 2019 року. *Верховна Рада України : Офіційний вебпортал парламенту України*. URL: http://w1.c1.rada.gov.ua/pls/zweb2/webproc4_1?pf3511=66558.

16. Про страхування : Проєкт Закону України, зареєстрований за № 5315 від 29 березня 2021 року. *Верховна Рада України : Офіційний вебпортал парламенту України*. URL: http://w1.c1.rada.gov.ua/pls/zweb2/webproc4_2?pf3516=5315&skl=10.

17. Про фінансові послуги та державне регулювання ринків фінансових послуг : Закон України від 12 липня 2001 року № 2664-III. *Відомості Верховної Ради України*. 2002. № 1. Ст. 1.

18. Про фінансові послуги та фінансові компанії : Закон України від 14 грудня 2021 року № 1953-IX. *Офіційний вісник України*. 2022. № 14. Ст. 738.

19. Термінологічний словник з питань запобігання та протидії легалізації (відмиванню) доходів, одержаних злочинним шляхом, фінансуванню тероризму, фінансуванню розповсюдження зброї масового знищення та корупції / А. Г. Чубенко та ін. ; ред. колегія : І. Б. Черкаський та ін. Київ : Ваіте, 2018. 826 с.

20. Угода про асоціацію між Україною, з однієї сторони, та Європейським Союзом, Європейським співтовариством з атомної енергії і їхніми державами-членами, з іншої сторони, вчинена у частині політичних положень (преамбула, стаття 1, розділи I, II, VII) 21 березня 2014 року в м. Брюсселі та у частині торговельно-економічних і галузевих положень (розділи III, IV, V, VI) 27 червня 2014 року в м. Брюсселі. *Офіційний вісник України*. 2014. № 75. Том 1. Ст. 2125.